

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки,
молоді та спорту України

29 березня 2012 року № 384

(у редакції наказу Міністерства
освіти і науки України

від 05 червня 2013 року № 683)

Форма № Н - 3.04

_____ Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II _____
(повне найменування вищого навчального закладу)
Кафедра (циклова комісія) _____ педагогіки та психології _____

“ЗАТВЕРДЖУЮ / JÓVÁHAGYOM”

Завідувач кафедри

Tanszékvezető

_____ Біда Олена Анатоліївна
„_____” _____ 2022р.

“ПОГОДЖУЮ / ELLENJEGYZEM”

Гарант освітньої програми

Szakfelelős

_____ Силадій Іван Михайлович
„_____” _____ 2022р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

_____ **СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ** _____
(шифр і назва навчальної дисципліни)
галузь знань **01 Освіта/Педагогіка**
(шифр і назва напрямку підготовки)
спеціальність **Управління закладом освіти** _____
спеціалізація _____
(назва спеціалізації)
інститут, факультет, відділення **ЗУІ ім.Ф.Ракоці** _____
(назва інституту, факультету, відділення)

Робоча програма _____ з Соціальної філософії _____ для студентів
(назва навчальної дисципліни)
галузі знань 01 Освіта / Педагогіка

Укладач: _____ к.ф.н., доцент кафедри Маринець Н.В. _____
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри (циклової комісії) _____

Протокол від “_29_” __08__2023 року № _1_

Завідувач кафедри (голова циклової комісії) _____

_____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

© _____, 20__ рік
© _____, 20__ рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань - <u>01 Освіта/Педагогіка</u>	Нормативна	
Розділів – 2	ОПП: <u>Управління закладом освіти</u>	Рік підготовки	
Індивідуальне науково-дослідне завдання ___самоперевірка на основі тестових завдань по відповідних темах_____		1-й	1-й
Загальна кількість годин – 120		1-й	1-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3	Освітня кваліфікація: _____магістр_____	20 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		10 год.	
		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
		90 год.	114 год.
		Індивідуальні завдання:	
		Вид контролю:	
		іспит	іспит

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

1. Мета дисципліни «Соціальна філософія» формування систематизованих знань стосовно генезису та еволюції соціальної філософії, розвитку філософських вчень у різні історичні періоди, а також ролі соціальної філософії у вирішенні проблем, що виникають у системі Людина – Світ; розвиток і вдосконалення умінь здобувачів вищої освіти з філософських позицій аналізувати суспільні явища та процеси різних масштабів – від локального до глобального; здійснювати свідомий буттєвий вибір, формувати й відстоювати активну життєву позицію. Також запропонований курс має на меті допомогу майбутньому випускнику формуванні цілісної та стійкої гуманістичної, патріотичної світоглядної та громадянської позиції.

2. Головним завданням курсу «Соціальна філософія» сформувати у здобувачів вищої освіти погляди на концепції соціальної філософії в інтерпретації видатних мислителів від доби Античності до сьогодення; забезпечувати формування розуміння різних філософських точок зору на актуальні проблеми сучасного світу; сприяти розвитку вміння аналізувати ключові напрями та найгостріші протиріччя процесу пізнання людиною різноманітних явищ у системі Людина – Світ.

3. Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні володіти:

ПРН 1. Критично осмислювати, приймати та застосовувати необхідні рішення, відповідний інструментарій в умовах надзвичайних ситуацій для життєзабезпечення контингенту.

ПРН 2. Володіння сучасними знаннями в галузі освіти, уміння поєднувати фахові знання та методологічну складову соціальної філософії. Розуміти формування засад соціальних проєктів, знати значимість їх для суспільства, враховувати соціальні надбання людства.

ПРН 3. Формувати педагогічно доцільну партнерську міжособистісну взаємодію, здійснювати ділову комунікацію, демонструвати лідерські навички та вміння працювати у команді, зрозуміло і недвозначно доносити власні міркування, висновки та аргументацію з питань освіти і педагогіки до фахівців і широкого загалу, вести проблемно-тематичну дискусію. Планувати та організовувати діяльність освітньої організації / закладу освіти в стратегічному та тактичному розвитку, моделювання освітніх процесів, змісту освіти, нормативно-методичного забезпечення, застосування інформаційних технологій в управлінській діяльності. Опанування освітньої тематики компонентів з питань керівництва освітньою та економічною діяльністю закладу освіти, контролю за виконанням запланованих завдань, формування кадрової політики освітнього закладу та контингенту осіб, які в ньому навчаються.

ПРН 6. Застосовувати інформаційно-комунікаційні технології для вирішення задач управління освітньою організацією / закладом освіти. Розуміти теоретичні засади освітніх технологій, історія освітньо-технологічного процесу, побудови структур та функцій управління освіти, змісту освіти, нормативно-правового забезпечення, проєктувати ефективні системи управління закладом освіти, технології розвиваючого навчання, проєктного навчання, інтерактивні технології в освіті, технології виховної діяльності та розвитку творчої особистості.

ПРН 8. Здійснювати консультативну діяльність у сфері освітніх, педагогічних наук, використовувати законодавче та нормативно-правове забезпечення освіти, враховувати вимоги чинного законодавства, етичних міркування та соціальну відповідальність.

ПРН 12. Планувати і виконувати теоретичні й експериментальні дослідження у сфері освіти/педагогіки, висувати і перевіряти гіпотези, аргументувати висновки, дотримуватися принципів академічної доброчесності.

ПРН 13. Вміти застосовувати на практиці знання та розуміння функцій управління, методів і засобів управління, навчання та виховання, впровадження новітніх технологій у закладах освіти та їх підрозділах, розробляти і впроваджувати інформаційне, методичне, матеріально-технічне та кадрове забезпечення освітньої організації / закладу освіти (підрозділу).

ПРН 14. Передбачати самостійне розв'язання складної задачі у сфері освітніх, педагогічних наук, що потребує проведення досліджень та/або здійснення інновацій, характеризується невизначеністю умов і вимог, розуміння ситуацій у напрямках управління та організації теоретичного і практичного навчання з орієнтирами на гармонійне поєднання аудиторної роботи здобувачів і безпосередньої роботи на базах практичного навчання.

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. «Становлення та розвиток соціальної філософії».

Лекції:

Тема 1. Соціальна філософія античного світу. Соціальна філософія доби Середньовіччя та Відродження.

Тема 2. Державотворча спрямованість соціальної філософії Нового часу. Соціальний аспект німецької класичної філософії.

Тема 3. Соціальні проблеми 19 ст. Соціальна філософія та соціологія. Соціальні кризи 20 ст. та філософська рефлексія.

Тема 4. Множинність соціально-філософського знання. Соціально-філософська думка України.

Розділ 2. «Предмет, завдання і основні проблеми «Соціальної філософії».

Лекції:

Тема 5. Предметне поле соціальної філософії. Основні поняття та категорії соціальної філософії.

Тема 6. Видатні філософи: історична еволюція ідей. Основні сфери суспільно життя.

Тема 7. Загальна концепція історії соціальної філософії. Людина як суб'єкт соціального процесу. Суспільні відносини.

Тема 8. НТП та проблеми майбутнього людства.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усьо го	у тому числі				усьо го	у тому числі			
		л	п/сем.	лаб.	інд. с. р.		л	п/сем.	лаб.	інд. с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Розділ 1. Становлення та розвиток соціальної філософії										
Тема 1. Соціальна філософія античного світу. Соціальна філософія доби Середньовіччя та Відродження.	15	2	1		10					14
Тема 2. Державотворча спрямованість соціальної філософії Нового часу. Соціальний аспект німецької класичної філософії.	15	2	1		11					14
Тема 3. Соціальні проблеми 19 ст. Соціальна філософія та соціологія. Соціальні кризи 20 ст. та філософська рефлексія.	15	3	2		12					15
Тема 4. Множинність соціально-філософського знання. Соціально-філософська думка України.	15	3	1		12					14
Разом за розділом 1	60	10	5		45	62	3	0	0	57
Розділ 2. Предмет, завдання і основні проблеми «Соціальної філософії»										
Тема 5. Предметне поле	15	2	1		11					14

соціальної філософії. Основні поняття та категорії соціальної філософії.										
Тема 6. Видатні філософи: історична еволюція ідей. Основні сфери суспільно життя.	15	3	2		11					14
Тема 7. Загальна концепція історії соціальної філософії. Людина як суб'єкт соціального процесу. Суспільні відносини.	15	3	1		11					15
Тема 8. НТП та проблеми майбутнього людства.	15	2	1		12					14
Разом за розділом 2	60	10	5		45	28	3	0	0	57
Усього годин	120	20	10	0	90	120	6	0	0	114

4. Теми практичних/семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Соціальна філософія як теорія та методологія пізнання суспільства	1
2	Тема 2. Розвиток соціально-філософської проблематики	1
3	Тема 3. Природа як умова буття людини і суспільства	2

4	Тема 4. Сфери життєдіяльності суспільства	1
5	Тема 5. Філософська антропологія	1
6	Тема 6. Культура та суспільне життя як цивілізаційний процес	2
7	Тема 7 Аксіологія: цінність буття і стратегія майбутнього	1
8	Тема 8. Філософія історії. Філософія та глобальні проблеми сучасності	1

Тема 1. Соціальна філософія як теорія та методологія пізнання суспільства

1. Пізнання світу, суспільства та людини. Специфіка соціального пізнання.
2. Соціальна філософія: її предмет, функції та структура.
3. Соціальна філософія як теорія та методологія суспільного знання.

Тема 2. Розвиток соціально-філософської проблематики

1. Історична генеза предмета соціальної філософії
2. Соціально-філософські погляди до XIX століття.
3. Множинність сучасного соціально-філософського знання.

Тема 3. Природа як умова буття людини і суспільства

1. Природа як об'єкт філософського аналізу.
2. Географічне середовище та його роль у житті суспільства.
3. Екологічні проблеми та засоби їх вирішення.

Тема 4. Сфери життєдіяльності суспільства

1. Економічне життя суспільства.
2. Соціальна структура суспільства. Етносоціальне буття народу.
3. Політичне життя суспільства. Проблеми розвитку демократії на сучасному етапі.
4. Духовне життя суспільства: його форми та специфіка

Тема 5. Філософська антропологія

1. Проблема людини в філософії.
2. Антропосоціогенез. Єдність природного та соціального в людині.
3. Проблема смерті та безсмертя людини у філософському світогляді. Сенс життя людини.
4. Людина, індивід, індивідуальність та особистість

Тема 6. Культура та суспільне життя як цивілізаційний процес

1. Поняття культури, її структура та функції.
2. Культура і цивілізація.
3. Традиції та новації в культурі

Тема 7 Аксіологія: цінність буття і стратегія майбутнього

1. Природа цінностей. Компоненти ціннісного вибору.
2. Типи ціннісних орієнтацій. Базові цінності людського буття.
3. Цінність і сучасність.

Тема 8. Філософія історії. Філософія та глобальні проблеми сучасності

1. Історія як предмет філософського розгляду. Єдність та розмаїття всесвітньої історії.
2. Основні напрями розвитку філософії історії: від класичної до некласичної парадигми.
3. Джерела, рушійні сили та суб'єкти суспільного розвитку. Спрямованість та сенс історичного процесу
4. Сучасні тенденції світових процесів. Поява глобальних проблем .
5. Критерії глобальності та світові глобальні проблеми.

5. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

Розділ І. Становлення та розвиток соціальної філософії

1. Специфіка соціального пізнання. Предмет, функції та головні методологічні принципи соціальної філософії.
2. Соціально-філософські погляди мислителів Стародавньої Індії та Стародавнього Китаю.
3. Антропологічні та соціально-філософські вчення Стародавньої Греції та Риму («Держава» і «Закони» Платона, «Політика» Аристотеля, «Виховання Кіра» Ксенофонта ...).
4. Теологічне обґрунтування людини і суспільства у філософії Середньовіччя («Про град Божий»Августина...).
5. Соціально-філософські концепції епохи Відродження («Государ» Н. Макіавелі, «Місто Сонця» Т. Кампанелли, «Утопія» Т. Мора, «Нова Атлантида» Ф. Бекона...)
6. Державотворча спрямованість соціальної філософії Нового часу (Т. Гоббс, Д. Локк, Ш. Монтеск'є, Ж. - Ж. Руссо ...).
7. Проблема побудови універсальної моделі соціального: німецька класична філософія.
8. Сучасна соціально-філософська проблематика. Позитивізм (О. Конт, Г. Спенсер).

9. Сучасна соціально-філософська проблематика. Психологічний напрям (Л. Уорд, Г. Тард, В. Парето) та сучасна соціобіологія (З. Фрейд, К. Юнг, Е. Фромм, Г. Маркузе);
10. Сучасна соціально-філософська проблематика. Неокантіанство (В. Віндельбанд, Г. Ріккерт) та теоретична соціологія П. Сорокіна;
11. Сучасна соціально-філософська проблематика. Теорія коловороту локальних цивілізацій (О. Шпенглер, А. Тойнбі); та теорія соціальної дії (М. Вебер; Ф. Знанецький, Т. Парсонс);
12. Сучасна соціально-філософська проблематика. Технологічний детермінізм (Р. Арон, У. Ростоу, Д. Белл, О. Тоффлер, З. Бжежинський).

Розділ II. Філософія про людину та глобальні проблеми сучасності

1. Суспільне буття як об'єкт філософського аналізу. Поняття суспільного виробництва.
2. Функціонування суспільства як природно-історичний процес. Екологічна проблема та засоби її розв'язання. Діяльність Римського клубу щодо шляхів подолання екологічної проблеми.
3. Сфери життєдіяльності суспільства. Економічна сфера життєдіяльності суспільства. Сутність, головні ознаки, напрями і соціальні наслідки НТР.
4. Сфери життєдіяльності суспільства. Соціальна сфера життєдіяльності суспільства.
5. Сфери життєдіяльності суспільства. Політична сфера життєдіяльності суспільства.
6. Сфери життєдіяльності суспільства. Духовна сфера життєдіяльності суспільства.
7. Проблема людини в філософії. Антропосоціогенез. Єдність природного та соціального в людині.
8. Філософія особистості. Свобода та відповідальність як сутнісні характеристики людського буття.
9. Людиномірна сутність культури. Специфіка науки, її співвідношення з філософією і позанауковим знанням. Гуманізація науки і сцієнтизація культури як тенденція сучасного соціокультурного дискурсу.
10. Аксиологія в системі культури. Цінності як визначальні характеристики людського буття. Людина в системі цінностей
11. Філософія історії. Історичні виміри людського буття. Проблема сенсу історії. Ідея кінця історії (Ф. Фукуяма).
12. Філософія та глобальні проблеми сучасності. Імперативи виживання людства: екологічний і моральний імперативи. Глобальне моделювання майбутнього.

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено навчальним планом	
2		
...		

7. Самостійна робота

Вивчення курсу філософії здійснюється, крім лекційних та семінарських форм, у таких формах СРС:

самостійна робота з філософською літературою, конспектування першоджерел; контрольні роботи, захист їх; розв'язування тестів; складання словника; упорядкування інформації про відомих філософів і філософські школи.

Самостійна робота студента над дисципліною «Соціальна філософія» починається з систематичної праці над підручниками, навчальними посібниками, які вказані в навчальних програма курсів. Вдумливе (часто неодноразове) читання того чи іншого розділу, окремої теми, продумування основних положень, виписка найголовнішого, складання тез прочитаного - все це необхідні засоби оволодіння навчальним матеріалом.

Рекомендації для самостійного вивчення першоджерел

Вивчення філософських творів з соціальної філософії складає основний зміст самостійної роботи.

Списки першоджерел – це твори видатних філософів, мислителів від Стародавніх часів до сучасності. Щоб робота була корисною, треба перш за все уважно прочитати в підручнику і конспект лекцій, ознайомитися з планом семінару, до якого відноситься першоджерело.

Починати вивчення першоджерел рекомендується із змісту, передмови і висновку, які дають загальні уявлення про твір. Характер запису залежить від ступеня складності твору. Найчастіше виконують план, тези, виписки і конспект.

1. План являє собою перелік основних питань, що розкривають зміст твору. Він може складатися з назв головних розділів твору, з основних положень.

2. Тези – це коротко сформульовані принципові положення роботи. Кожна розгорнута теза являє собою певне узагальнення думок і фактів, що викладені автором. Складають тези після вивчення матеріалу.

3. Виписки - це переказ чи цитування найбільш важливих положень творів.

4. Конспект - це стислий виклад основних ідей і висновків твору в їх логічній послідовності з цитуванням найбільш значних думок автора.

Існує три види конспектів: текстуальний, вільний, змішаний.

Текстуальний конспект передбачає цитування головних положень твору. Він використовується для одержання документально точних виписок з даної роботи. *Вільний* конспект - це переказ найбільш суттєвих положень твору.

Такий конспект вести складніше, але він розвиває здатність самостійно викладати думки. Конспект, який включає поряд з вільним переказом цитування, називається *змішаним*.

Конспектування класичних і сучасних філософських творів - важливий спосіб глибокого засвоєння теоретичних знань, вироблення вміння творчо мислити.

Проблемно-пошукові питання для самостійної роботи призначені для того, щоб привернути увагу студентів до різних аспектів тієї чи іншої проблеми, допомогти їх осмислити. До їх числа включають уривки з творів відомих філософів, літераторів, діячів культури і вчених з метою розвинування у студентів здатності до свідомої оцінки різних рішень проблем філософії.

№ з/п	Назва теми		Кількість годин
	Розділ 1. Становлення та розвиток соціальної філософії	Словник категорій, контрольна робота, тести, контрольні питання і завдання	45
1	Соціальна філософія античного світу. Соціальна філософія доби Середньовіччя та Відродження.		10
2	Державотворча спрямованість соціальної філософії Нового часу. Соціальний аспект німецької класичної філософії.		11
3	Соціальні проблеми 19 ст. Соціальна філософія та соціологія. Соціальні кризи 20 ст. та філософська рефлексія.		12
4	Множинність соціально-філософського знання. Соціально-філософська думка України.		12
	Розділ 2. Предмет, завдання і основні проблеми «Соціальної філософії»	Словник категорій, контрольна робота, тести, контрольні питання і завдання	45
5	Предметне поле соціальної філософії. Основні поняття		11

	та категорії соціальної філософії.	
6	Видатні філософи: історична еволюція ідей. Основні сфери суспільно життя.	11
7	Загальна концепція історії соціальної філософії. Людина як суб'єкт соціального процесу. Суспільні відносини.	11
8	НТП та проблеми майбутнього людства.	12
	Разом	96

8. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота студента включає наступні завдання:

- конспект із теми за планом;
- реферат з теми або вузької проблематики;
- написання філософського есе, тощо.

Вимоги до написання реферату

Реферат є формою закріплення і контролю знань та навичок, набутих студентами. Реферат повинен являти собою самостійне дослідження і включати:

1. Обґрунтування вибору теми та її актуальність;
2. Аналіз літератури з обраної теми;
3. Виклад суті питання;
4. Теоретичне узагальнення і науково обґрунтовані висновки;
5. Список використаної літератури;
6. Текст реферату подається в роздрукованому вигляді (1 примірник) (Times New Roman, шрифт 14, поля 2,5x1,5; міжрядковий інтервал 1,5);
7. Обсяг реферату 15-24 сторінки.

Приблизна тематика рефератів

(студент може конкретизувати запропоновані теми, шукати й обирати нові)

1. Гуманістична спрямованість соціальної філософії.
2. Головні методологічні принципи соціальної філософії.
3. Соціально-філософські погляди мислителів Стародавнього Сходу, Греції, Риму.
4. Теологічне обґрунтування космосу, людини і суспільства.
5. Соціально-філософські концепції епохи Відродження.
6. Державотворча спрямованість соціальної філософії Нового часу.
7. Проблема побудови універсальної моделі соціального: німецька класика.

8. Позитивістська соціально-філософська проблематика (О. Конт, Г. Спенсер);
9. Психологічний напрямок (Л. Уорд, Г. Тард, В. Парето);
10. Сучасна соціобіологія (З. Фрейд, К. Юнг, Е. Фромм, Г. Маркузе);
11. Неокантіанство (В. Віндельбанд, Г. Ріккерт);
12. Теорія коловороту локальних цивілізацій (О. Шпенглер, А. Тойнбі);
13. Теорія соціальної дії (М. Вебер; Ф. Знанецький, Т. Парсонс);
14. Емпірична соціологія та структурно-функціональний аналіз (Т. Парсонс, Р. Мертон);
15. Технологічний детермінізм (Р. Арон, У. Ростоу, Д. Белл, О. Тоффлер, З. Бжежинський).
16. Функціонування суспільства як природно-історичний процес.
17. Соціальне буття людини як реальний життєвий процес.
18. Співвідношення категорій «практика» і «суспільне виробництво».
19. Філософський аналіз економічного життя суспільства.
20. Матеріальне виробництво і його особливості в інформаційному суспільстві.
21. Сутність, головні ознаки, напрями і соціальні наслідки НТР.
22. Сучасний етап НТР: технологічна революція.
23. Філософський аналіз соціальної структури суспільства.
24. Права людини як філософська проблема.
25. Духовне життя суспільства та його філософський аналіз.
26. Свобода, вибір, відповідальність - сутнісні засоби реалізації творчої життєдіяльності людського єства в процесі становлення людської особистості.
27. Тема життя і смерті у філософії.
28. Філософія особистості.
29. Розуміння свідомості в соціальній філософії.
30. Структура особистості по З. Фрейду.
31. Поняття культури в сучасній філософії і культурології.
32. Швейцер А. про співвідношення філософії, культури і етики.
33. Проблема «культурного відставання» і її сучасні інтерпретації.
34. Проблема цінностей в сучасній теоретичній соціології і етиці.
35. Філософія історії. Проблема сенсу історії.
36. Ідея кінця історії (Ф. Фукуяма).
37. Нові типи раціональності: взаємовідношення науки - філософії - релігії.
38. Наука як влада і наука як комунікація.
39. Людина як чинник розвитку біосфери. Ідеї В. Вернадського про ноосферу.
40. Глобальні проблеми людства.
41. Стратегія людства в планетарному масштабі.
42. Плюралізм цінностей: проблема культурного порозуміння.
43. Провідні ціннісні орієнтації людства на межі тисячоліть.

Вимоги до написання есе

Філософське есе - невеликий за обсягом (від 2 до 4 сторінок формату А4) і самостійний за змістом письмовий твір, в якому у вільній стильовій формі викладається обґрунтована позиція автора стосовно певної філософської проблеми. Есе є авторською роботою, тому текст має бути цілісною роботою автора, де студент викладає власну позицію стосовно обраної теми, належно її аргументуючи, враховуючи існуючі філософські погляди.

Есе - це обґрунтування тези. Це означає, що в есе має бути твердження, в правильності якого ви постараетесь переконати читача, а також аргументи (аргумент) на користь цього твердження.

Мета написання есе - навчитися формулювати свою думку і уміти його обґрунтовувати.

Тему есе ви можете вибрати із запропонованого нижче списку. Ви також можете самостійно сформулювати питання, відповіддю на які буде ваша теза.

Вимоги до написання філософського есе:

- виокремлення в структурі тексту короткого вступу, основної частини і обґрунтованих висновків;
- чіткість формулювання суті проблеми;
- поєднання глибини і всебічності розгляду проблеми;
- використання набутих філософських знань та вміння оперувати філософською термінологією;
- самостійність мислення і оригінальність, логічність і послідовність викладу власної думки;
- розкриття проблеми та аргументація власної позиції;
- відсутність плагіату.

Якщо викладач не згоден з тезою, то це не означає, що оцінка буде низькою.

Робота над есе потребує серйозного, вдумливого відношення.

Перелік питань для написання есе

1. Суспільство: це сукупність людей чи система зв'язків між ними?
2. Як ви розумієте місце соціальної філософії в системі суспільних наук?
3. Обґрунтуйте, в чому специфіка соціального пізнання?
4. Особливості суспільного буття суспільства.
5. Назвіть специфічні риси роду, племені, народності, нації.
6. Національний характер, психологія, самосвідомість... Як ви їх розумієте?
7. Визначить особливості формування українського менталітету.
8. Згадайте основні складові духовного життя суспільства.
9. Назвіть форми суспільної свідомості і дайте їх коротку характеристику.
10. Обґрунтуйте природність чи штучність походження людини. Яке з них ви вважаєте більш дійсним?

11. Ваше розуміння природного та соціального середовища та їх ролі у формуванні людини.
12. Порівняйте за змістом поняття «людина», «індивід», «індивідуальність», «особистість».
13. Поясніть, що таке соціалізація особистості і які її засоби?
14. Чи є зв'язок між економікою та ідеологією? Проілюструйте це на прикладах.
15. Які філософські започаткування економічних проблем людства? Назвіть ці проблеми.
16. Назвіть характерні риси інформаційного суспільства.
17. В чому сенс і призначення історії? Чи дійсно історія має призначення?
18. Чи здатна людина керувати соціальними процесами історичного масштабу?
19. Чи повторюється історія і чи можливе передбачення майбутнього?
20. Які проблеми сучасності ви вважаєте найбільш актуальними? Обґрунтуйте свою відповідь.
21. Які, в вашому розумінні, ідеали майбутнього?
22. Який філософський напрям найбільш вам імпонує? Обґрунтуйте свою відповідь.
23. Чи врятує філософія світ?

Питання для підготовки до іспиту

1. Визначити предмет соціальної філософії та її основні функції.
2. Розглянути проблему побудови теоретичних моделей соціальної реальності.
3. Проаналізувати місце соціальної філософії в системі філософських знань.
4. Розглянути питання походження людини і суспільства. Визначити біологічне і суспільне в людині.
5. Охарактеризувати діяльність як спосіб існування соціальної матерії.
6. Визначити різноманіття підходів до аналізу історії людського суспільства.
7. Дати характеристику суспільства як самоорганізованої системи.
8. Розкрити структуру соціальних зв'язків і відносин.
9. Охарактеризувати матеріалістичну модель соціальної реальності.
10. Охарактеризувати ідеалістичну модель соціальної реальності.
11. Дати визначення суспільно-економічній формації і цивілізації.
12. Дати філософський аналіз проблеми взаємодії природи і суспільства:.
13. Визначити сутність, структура суспільного виробництва та розкрити його роль в суспільному розвитку.
14. Визначити поняття та структуру матеріального способу виробництва та його роль в суспільному розвитку.
15. Розкрити роль продуктивних сил і техніки в функціонуванні та розвитку суспільства.
16. Розкрити сутність і структуру духовного життя суспільства.
17. Розкрити сутність і структуру суспільної свідомості.
18. Визначити теоретичну і буденну свідомість.

19. Розглянути ідеологію і суспільну психологію як сфери суспільної свідомості, дати їх визначення.
20. Розкрити поняття суспільної свідомості та форми суспільної свідомості.
21. Розкрити сутність форм суспільної свідомості (правова, релігійна, художня).
22. Розкрити сутність форм суспільної свідомості (політична, моральна, екологічна).
23. Розкрити сутність науки та її соціальні функції.
24. Визначити проблему людини в філософії.
25. Розглянути співвідношення понять «людина», «індивід», «особистість», «індивідуальність».
26. Розкрити проблема сенсу і мети життя.
27. Охарактеризувати особистість в системі соціальних відносин. Визначити роль особистості в історії.
28. Виявити рушійні сили та суб'єкти історичного процесу.
29. Розкрити діалектику свободи і необхідності в суспільному розвитку.
30. Дати визначення поняття класів. Розглянути соціально-класову структуру індустріального суспільства.
31. Розглянути теорії соціальної мобільності і соціальної стратифікації.
32. Розглянути етнічну структуру суспільства та дати визначення поняттям: сім'я, рід, плем'я, народність, нація.
33. Дати визначення поняття «соціальна динаміка» та розглянути її типи: лінійний, циклічний, спіралевидний.
34. Розглянути державу як форму політичної організації суспільства, її походження та історичні типи.
35. Охарактеризувати форми державного устрою та політичного правління. Визначити поняття та види політичних режимів.
36. Розглянути регулятивні механізми функціонування і розвитку суспільства (традиції, звички, мораль, право, держава, громадянське суспільство).
37. Визначити історичний процес і його критерії.
38. Розглянути питання соціального прогнозу і глобальні проблеми сучасної цивілізації.
39. Визначити характер взаємодії природи і культури.
40. Дати визначення способу виробництва. Розглянути діалектику продуктивних сил і виробничих відносин.
41. Визначити соціальні аспекти сучасної науково-технічної революції.
42. Визначити характер взаємодії економіки і політики.
43. Визначити історичні форми спільності людей.
44. Розкрити форму, зміст, характер, мотивацію та сенс праці.
45. Визначити сучасні перспективи розвитку земної цивілізації.
46. Визначити соціальні інтереси та їх роль в суспільному розвитку.
47. Розкрити сутність масової культури і масової свідомості.
48. Розкрити сутність соціальної еволюції і соціальної революції.
49. Розкрити зміст гуманізму і антигуманізму. Розглянути творчість як спосіб буття дійсного гуманізму.

50. Дати визначення поняття суспільного виробництва. Визначити зміст матеріального і духовного виробництва.
51. Проаналізувати основні підходи до історичної періодизації суспільного розвитку.
55. Дати аналіз критиці К.Поппера соціальної філософії марксизму в праці «Відкрите суспільство та його вороги».
56. Розглянути проблему історичної генези цивілізацій (Тойнбі А. «Дослідження історії»).
57. Виявити основні положення роботи Макіавеллі Н. «Государ»
58. Охарактеризувати теорію суспільного договору (Гоббс Т. «Левіафан», Руссо Ж.-Ж. «Про суспільний договір»).
59. Розкрити сутність соціальних утопій про досконале суспільство (Мор Т. «Утопія», Кампанелла Т. «Місто Сонця»).
60. Розглянути погляди філософів античності про будову суспільства і держави (Аристотель «Політика», Платон «Держава»).
61. Викласти основні ідеї анархізму (Бакунін М. «Державність і анархія», Кропоткін П. «Сучасна наука і анархія»).
62. Дати змістовний аналіз соціально-філософських ідей представників німецької класичної філософії (Кант І. «До вічного миру», Гегель Г.В.Ф. «Філософія права»).
63. Дати визначення поняття глобалізації. Співвідношення позитивних та негативних її наслідків. (Панарін О.С. «Спокуса глобалізмом»)
64. Розкрити сутність концепції еволюції типів культури (Сорокін П. «Людина. Цивілізація. Суспільство»).
65. Розглянути соціально-філософські ідеї Середньовічної доби (Августин Аврелій «О граде божием»).
66. Розібрати основні положення роботи Фур'є Ш. «Теорія всевітньої єдності».
67. Виявити екологічну складову нового гуманізму: проблеми етики відповідальності. (Йонас Г. «Принцип відповідальності»).

9. Методи навчання

Для вивчення дисципліни «Соціальна філософія» використовуються такі методи навчання:

Словесні: лекція, бесіда, навчальна дискусія.

Наочні: спостереження, ілюстрування, демонстрування.

Самостійності мислення: пошукові, дослідницькі.

Практичні методи: реферати, філософське есе.

Самостійна робота.

10. Методи контролю

Освітні досягнення магістрантів із дисципліни «Соціальна філософія» оцінюються за кредитно-накопичувальною системою, в основу якої покладено принцип звітності, накопичувальної системи оцінювання рівня компетентності, знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

У процесі оцінювання навчальних досягнень магістрантів з курсу «Соціальна філософія» застосовуються такі методи оцінювання знань: - письмові п'ятихвилинки по філософських категоріях; - оцінка за доповідь на практичному (семінарському) занятті; - поточне тестування після вивчення розділу; - оцінка за опрацювання першоджерел; - оцінка за самостійну роботу. У кінці семестру – іспит.

До іспиту (заліку) допускаються студенти, які відвідували лекційні та семінарські заняття, опрацювали рекомендований мінімум навчальних завдань, прозвітували про самостійну роботу, виконали запропоновані реферативні роботи, і накопили 60 балів на протязі одного семестру. Важливою передумовою допуску до іспиту є відпрацювання пропущених лекційних занять. Контроль проводиться, як правило, шляхом письмового виконання індивідуальних завдань із подальшою перевіркою їх викладачем та оголошення оцінки.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності		Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Примітка: курсовий проект не передбачено навчальним планом.

12. Методичне забезпечення

З метою якісного засвоєння учбового матеріалу розробляються ОПП, навчально-тематичні плани, методичні рекомендації до написання рефератів, есе. Впроваджено систему об'єктивного контролю знань студентів.

Комплектація та підбір літератури, необхідної для забезпечення навчального процесу здійснюється відповідно до тематики курсу згідно з навчально-тематичним планом.

13. Рекомендована література

Основна

1. Андрущенко В. П. Сучасна соціальна філософія: Курс лекцій / В. П. Андрущенко, М. І. Михальченко. – К., 1996. – 278 с.
2. Арутюнов В. Філософія: Навчально-методичний посібник / В. Арутюнов, С. Бондар. – К.: Аспект-Поліграф, 2008. – 309 с.
3. Афанасенко В. С. Соціальна філософія: підручник для вищ. шк. / В. С. Афанасенко, М. І. Горлач, О. Г. Данильян та ін.– Х.: Прапор, 2007. – 687 с.
Губар О. М. Філософія: інтерактивний курс лекцій : навч. посіб. / О. М. Губар. – Київ : Центр учб. літ., 2012. – 416 с.
4. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Філософія : навч. посіб. для підгот. до заліку та іспиту. Харків : Право, 2021. 136 с.
5. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія: Підручн. для вищ. навч. закл. / В. П. Андрущенко, Л. В. Губернський, М. І. Михальченко. – Вид. 3-є, випр. та доп. – Київ: Генеза, 2006. – 656 с.
6. Соціальна філософія: Короткий енциклопедичений словник / В. П. Андрущенко, В. Г. Антоненко, Г. П. Балабанова, А. К. Бичко, І. В. Бичко, І. В. Бойченко; За заг. ред. В. П. Андрущенко, М. І. Горлача; Склад. та упор. В. П. Андрущенко, М. І. Горлач, В. Л. Чуйко. – Київ-Харків: Рубікон, 1997. – 398с.
7. Сучасна зарубіжна соціальна філософія: Хрестоматія / Упоряд. В. В. Лях. – Київ: Либідь, 1996. – 384 с.
8. Філософія : підруч. [для студентів вищ. навч. закл.] / за ред. Л. В. Губерського. – Харків : Фоліо, 2013. – 509 с.
9. Філософія як історія філософії : підручник / за ред. В. І. Ярошевця. – Київ : Центр учб. літ., 2012. – 648 с.
10. Філософія. Хрестоматія (від витоків до сьогодення) : навч. посіб. / за ред. Л. В. Губерського. – Київ : Знання, 2012. – 621 с.

Допоміжна

11. Бевзенко Л. Д. Социальная самоорганизация. Синергетическая парадигма: возможности социальных интерпретаций. – Киев : Ин-т социологии НАН Украины, 2002. – 437 с.
12. Бондаревич І. М. Філософія : навч. посіб. / І. М. Бондаревич. – Київ : Алерта, 2013. – 239 с.

13. Губерський Л. Культура. Ідеологія. Особистість. Методолого-світоглядний аналіз / Л. Губерський, В. Андрущенко, М. Михальченко. – Київ : Знання України, 2009. – 578 с.
14. Габрієлян О. А. Філософія історії : підручник / О. А. Габрієлян, І. І. Кальної. – Київ : Академвидав, 2011. – 213 с.
15. Глобальні модерності / за ред. М. Фезерстоуна, С. Леша, Р. Робертсона ; пер. з англ. Т. Цимбала. – Київ : Ніка-Центр, 2008. – 400 с.
16. Етика соціального управління: Навчальний посібник / О. С. Пономарьов, С. О. Заветний, І. В. Карпенко, С. М. Пазиніч, О. В. Фролова; за заг. ред. О. С. Пономарьова. – Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. – 180 с.
17. Костючков С. К. Основи соціальної держави та громадянського суспільства: Навчальний посібник / С. К. Костючков. – Херсон: Айлант, 2016. – 256 с.
18. Костючков С. К. Пандемія коронавірусної хвороби-2020: біополітична інтерпретація // С. К. Костючков // Актуальні проблеми політики – 2020. – Вип.65.– С. 117-124.
19. П'янзін С. Д. Основи соціальної філософії: навчальний посібник / С. Д. П'янзін – Черкаси : видавець Чабаненко Ю. А., 2014. – 152 с.
20. Щерба С. П. Філософія : підруч. для студентів вищ. навч. закл. / С. П. Щерба, О. А. Заглада ; за ред. С. П. Щерби. – Житомир : Полісся, 2012. – 547 с.

Інтернет-ресурси

1. <http://www.nbuv.gov.ua> Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.
2. <http://www.nplu.org/> Національна парламентська бібліотека України .
3. <http://www.ukrbook.net> Державна наукова установа «Книжкова палата України ім. Івана Федорова».
4. <http://www.odnb.odessa.ua/> Одеська національна наукова бібліотека ім. М. Горького.
5. <http://korolenko.kharkov.com> Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка.
6. <http://www.lib.kherson.ua/> Херсонська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Олесь Гончара.
7. <http://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/Library.aspx> Бібліотека Херсонського державного університету.